

Anselmo, 1976. Chick Strand

22.01.17

Diumenge 18:30 h

COSES DE LA MEVA VIDA: EL CINEMA ETNOGRÀFIC DE CHICK STRAND

Chick Strand, fundadora de la cooperativa Canyon Cinema juntament amb Bruce Baillie el 1961, va ser una cineasta pionera en la combinació poètica d'elements documentals i tècniques experimentals. Al llarg dels seus trenta anys de carrera, va fer molts viatges estiuencs a Mèxic, en els quals va filmar les pel·lícules etnogràfiques que conformen aquesta sessió, algunes de les quals són de les més importants del cinema d'avantguarda.

Entre els anys seixanta i vuitanta, la majoria de les pel·lícules que va realitzar Chick Strand estan formades per retrats de les persones que trobava al llarg dels seus viatges per Guanajuato. La trilogia *Anselmo*, *Cosas de mi vida* i *Anselmo and the Women* (1966-1987) se centra en la vida d'un músic de carrer, la seva dona, la família, els fills, els rols socials i identitaris i l'exploració de la cooperació i les emocions de la parella des d'un punt de vista etnogràfic. *Señora con flores* és l'últim retrat que va fer Strand abans de morir: hi veiem els seus primers plans intensos, la vivesa dels seus colors o la duresa de la vida, però també sentim el pes de la memòria o escoltem en *off* el testimoni de la dona amb flors púrpures del títol. Aquesta pel·lícula, la més bonica que ha filmat Strand, va ser muntada pòstumament.

Chick Strand:

Anselmo, 1967, 3 min.

Cosas de mi vida, 1976, 25 min.

Anselmo and the women, 1986, 35 min.

Señora con flores, 1995/2011, 15 min.

Projecció en 16mm.

Còpies restaurades per l'Academy Film Archive

Notes d'una artista sobre el cinema etnogràfic, per Chick Strand

Vaig començar a estudiar antropologia seriosament a la Universitat de Califòrnia, a Berkeley, a mitjan anys cinquanta. Em fascinava la idea d'estudiar la vida de les persones que són diferents de nosaltres, que viuen en petites cultures cohesionades, que aconseguïen ser estables, en comparació amb la nostra. El creixement del moviment pels drets civils va fer que la meua generació fos més conscient de la necessitat d'aprendre com viuen altres cultures que estan desapareixent (...). Volia saber com vivien els ballarins balinesos la preparació de la cerimònia fins a arribar al trànsit, què significava això per a ells, personalment. Volia saber i sentir què significava per a una jove passar per tots aquells ritus de fertilitat. Amb el material que tenia a la meua disposició, era fàcil imaginar aquestes cerimònies de manera general, ¿però com seria formar-ne part? ¿Com se sentirien les persones? ¿Quins somnis i quines pors tenien? ¿De què parlaven? Mai no me'n van donar la clau i, al cap d'un any de ser a la universitat, me'n vaig sentir desencantada, perquè els antropòlegs no prestaven massa atenció al cor i a l'ànima que es manifestaven en les persones de la cultura que estudiaven. L'antropologia, al capdavant, consisteix en l'estudi de l'*Homo sapiens* (...).

Vaig deixar l'antropologia perquè vaig veure que era un camí sense sortida i vaig començar a interessar-me pel cinema d'avantguarda. Volia fer pel·lícules experimentals personals. Per aprendre'n la tècnica, em vaig matricular a la UCLA (...). Quan vaig saber que la universitat havia creat un programa de cinema i etnografia, vaig començar a assistir a les classes i vaig veure moltes pel·lícules etnogràfiques. Recordo retorçar-me de ràbia i frustració en la foscor (...). Eren pel·lícules fragmentàries i abstractes, (...) no mostraven mai la persona de manera completa, la relació entre l'individu i la societat (...). En els escrits etnogràfics, la vida interior de les persones s'estudia en termes generals, mai concrets. (...) El cinema és un altre món, perquè és un mitjà que es basa en la intimitat i en la immediatesa, de manera que per primera vegada podíem *veure* i *sentir* aquella cultura (...).

¿Què podem aprendre d'una cultura a partir de la textura de les vides de les persones, de la manera en què es mouen, de la forma en què es relacionen i reaccionen en la seva vida quotidiana, en el seu entorn familiar, amb els seus amics i companys? ¿Què podem aprendre de la forma d'utilitzar les seves eines, de com treballen els seus cossos, del que fan amb les mans quan estan descansant a casa seva o quan xerren els uns amb els altres, de com es relacionen amb els fills, de com manifesten els sentiments, o els afectes, o els disgustos? (...)

En la majoria de les pel·lícules etnogràfiques veiem les persones com a part d'un grup, formen part d'un ritual com a éssers anònims, sense cara, tots s'assemblen, tots semblen actuar i reaccionar de la mateixa manera. Veiem les coses que només passen una vegada, i no el que succeeix de manera quotidiana. Fins i tot quan separen algunes persones, només les arribem a veure de la manera més formal i fragmentària possible, en tant que pertanyen a l'esdeveniment, però no en sabem res més, d'elles, només el que l'antropòleg ens vol explicar. Molt poques vegades utilitzen les paraules que fan servir ells, fins i traduïdes (...). A mi m'agradaria saber, de manera concreta, com respiren, com parlen, com es mouen, com expressen les seves emocions, com es relacionen aquestes persones en societat. A

aquestes pel·lícules els falta intimitat, dimensió, cor i ànima, i la majoria són, a més, barroeres (...).

El cinema és un mitjà quadridimensional. Fa que les persones siguin més grans que la vida, i no hi ha manera d'impedir-ho. ¿Per què ho hauríem d'impedir? Puc fer un volt i, com vam aprendre de nens, puc posar del dret la imatge que en les nostres retines està del revés; puc percebre la tercera dimensió en una superfície plana, la de la pantalla. El cinema també posseeix la quadridimensionalitat del temps. En el cinema, amb el muntatge, el temps es pot distorsionar o es pot corbar, en la mateixa pel·lícula es pot mostrar el temps real i el temps comprimit. No tan sols s'ometen les coses, sinó que les diferents coses que succeeixen alhora es mostren en un sol continu. De la mateixa manera que hem après a "veure" la tercera dimensió en la profunditat, hem après a discórrer, com a cinèfils, amb el temps en el cinema. Hem après a assimilar el temps del cinema i a introduir-lo dins el temps real en la nostra ment. Podem entendre molt bé que un primer pla d'una persona parlant i un primer pla d'una altra escoltant són dues coses que succeeixen al mateix temps. I, a més d'això, tenim el so, que pot estar relacionat amb la imatge, o bé pot ser un contrapunt o una fuga de la informació que conté la imatge (...).

El cinema és una eina immediata, íntima i reveladora a l'hora d'entendre l'experiència humana. Però els antropòlegs es neguen a fer servir tot el seu potencial. "No primers plans, per favor", diuen. "No és la forma normal de veure". Però per a un nen és normal estar a prop de la cara de la seva mare, per a un amant és normal estar a prop del cos de la persona que estima, per a un amic és normal parlar cara a cara, a pocs centímetres (...). "No volem petites converses", et diuen, "no van enlloc". ¿Sobre què parlen les persones en la seva vida quotidiana? ¿Qui ho sap? No ens ho han dit (...).

M'agrada fer pel·lícules sobre una persona o una família o dues persones de dues cultures dins d'un procés d'aculturació; m'agrada examinar la vida personal amb detall. Sóc capaç de filmar un primer pla d'un dels fills que formaran el tapís del conjunt d'aquesta cultura. En diverses de les meves pel·lícules vaig començar observant com es teixien els fils entre si, com se separaven, com es tornaven a unir (...). Quan un artista prepara massa les coses, limita l'ull, cansa la ment, posa límits a la percepció i, el pitjor de tot, disminueix l'oportunitat d'estar obert a revelacions noves i diferents (...). Les pel·lícules etnogràfiques poden i han de ser obres d'art, simfonies sobre la formació de les persones, celebracions de la tenacitat i de la singularitat de l'esperit humà. La meua conclusió: traiem les càmeres de les mans dels antropòlegs i donem-les als artistes perquè facin pel·lícules.

Publicat originalment a *Wide Angle*, núm. 2, 1978. Pàg. 45-51.

Tots els textos han estat traduïts de l'anglès per Francisco Algarín Navarro.

Per a més informació sobre la cineasta, consulteu l'especial "Chick Strand" a la revista *Lumière*: www.elumiere.net

Pròxima projecció:

29.01.17

Diumenge 18:30 h

UN POU AMARG I UN VERGER DE MAGRANES:
LACRIMA CHRISTI, DE TEO HERNÁNDEZ

01

02

03

04

Chick Strand: 01.02. *Anselmo*, 1967.

03.04. *Señora con flores*, 1967.